

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеудегі отбасының рөлі

ЖАРИЯЛАНДЫ
18.12.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/173142/>**Абдибекова Меруерт Дайрбековна****Лауазымы: тәрбиеші****Қызылорда облысы****Шиелі ауданы****Кмқк «Балдырған» бөбекжай-бақшасы**

Кіріспе: Мектеп жасына дейінгі балалардың дамуы мен тәрбие алуы — әрбір қоғам үшін аса маңызды мәселе. Бұл кезеңде баланың физикалық, ақыл-ой және әлеуметтік дамуының негіздері қаланатындықтан, оны тәрбие мен білім беру үдерісі өте маңызды. Баланың дамуына ықпал ететін негізгі факторлардың бірі — отбасы. Отбасы — баланың алғашқы тәлімгері, оның тәрбие алатын, өмірді үйренетін ортасы. Мектеп жасына дейінгі баланың тәрбиесі мен дамуына отбасының әсері көп қырлы әрі көпжақты.

1. Отбасының баланың алғашқы тәрбиелеушісі ретіндегі рөлі

Мектеп жасына дейінгі бала отбасында алғашқы әлеуметтік дағдыларды, мінез-құлық үлгілерін, тілдік дағдыларды үйренеді. Бұл жас аралығында баланың әлемді тануы, оның алғашқы сөздері, қимылдары мен әрекеттері көбінесе ата-аналарынан немесе басқа да жақын адамдардан (әже, атасы) естіген немесе көргендеріне байланысты болады. Баланың ең алғаш қалыптасқан мінез-құлқы мен тұлғалық ерекшеліктері осы кезеңде пайда болады. Отбасындағы қатынастар баланың өзіне деген сенімін, әлеуметтену қабілетін қалыптастырады.

2. Отбасы — баланың үлгі алатын ортасы

Мектеп жасына дейінгі бала үшін отбасы — әлемнің кішкентай үлгісі. Ата-ананың мінез-құлқы, қарым-қатынасы, сөйлеу мәдениеті мен іс-әрекеттері баланың болашақта қоғамдағы рөліне ықпал етеді. Қалыпты отбасылық ахуал баланың эмоционалды

дамуына оң әсерін тигізеді. Егер бала үнемі махаббат пен қолдауды сезінсе, ол өз-өзіне сенімді әрі бақытты болады, ал қиын жағдайда оның дұрыс шешім қабылдауы жеңілдейді.

Бала отбасында ең алғаш моральдық нормалар мен құндылықтарды үйренеді. Ата-ананың арасында жақсы қарым-қатынас, бір-біріне деген құрмет, әрдайым бейбіт шешімдерге ұмтылу баланың жеке тұлғалық қасиеттерін тәрбиелеуге көмектеседі. Бала ата-анасының әрекетін байқап, олардың іс-әрекеттері арқылы адалдық, еңбекқорлық, жауапкершілік сияқты қасиеттерді үйренеді.

3. Балаға қажетті қолдау мен білім беру

Отбасы — мектепке дейінгі баланың білім алуындағы ең алғашқы қадамдар жасап жатқан мекеме. Бұл кезеңде баланың танымдық қабілеттері қарқынды дамиды, және бұл процесс тек мектепке дейінгі білім беру мекемелерінде ғана емес, үйде де жүзеге асырылады. Отбасы мүшелері балаға оқуға, санауға, айналадағы әлем туралы білуге, сөздік қорын кеңейтуге көмектеседі.

Ата-аналардың балалармен бірге кітап оқу, әр түрлі ойындар ұйымдастыру, табиғатқа саяхат жасау секілді әрекеттері олардың шығармашылық қабілеттерін дамытып, оқу процесіне деген қызығушылықты арттырады. Сонымен қатар, баланың жеке тұлғалық қасиеттері мен танымдық қабілеттері отбасындағы қарым-қатынас және баламен қарым-қатынас жасау түріне байланысты болады. Бала мен ата-ана арасындағы сенімділік, қарым-қатынастың ашықтығы баланың дамуына оң әсер етеді.

4. Отбасының психологиялық қолдауы

Мектеп жасына дейінгі бала өміріндегі ең маңызды кезеңдердің бірі — психологиялық қолдау. Баланың барлық эмоциялық жағдайларының негізі отбасы жағдайында қаланады. Баланың өзін-өзі бағалауы, қорқыныш пен күмәндерге қалай жауап беруі, қиындықтарды жеңу қабілеті көбінесе ата-ананың оған көрсеткен қолдауына байланысты.

Отбасы баланың психологиялық саулығын сақтауға үлкен ықпал етеді. Ата-аналардың баланы түсінуі, оның сезімдерін қабылдауы және онымен тыныш әрі адал сөйлесуі баланың өз эмоцияларын дұрыс басқаруына көмектеседі. Бұл балалардың әлеуметтену процесін жеңілдетіп, олардың қоршаған ортаға бейімделу қабілетін арттырады.

5. Отбасындағы тәрбие түрлері

Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеуде отбасы әртүрлі тәрбие әдістерін қолданады. Бұл әдістер баланың жасына, тұлғалық ерекшеліктеріне және отбасының мүмкіндіктеріне байланысты әртүрлі болуы мүмкін. Бірақ ең маңыздысы — әрқашан

баланы тыңдап, түсіну және оған қолдау көрсету.

- **Қатаң тәртіп пен бақылау:** Бұл әдіс көбінесе баланың тәртібін қадағалап, белгілі бір ережелер мен талаптарды ұстануды көздейді. Алайда, осы тәсілдің тым қатал болмауы және баланың эмоциялық жағдайына көңіл бөлінуі қажет.
- **Достық және еркін қарым-қатынас:** Баланы тыңдап, оны қоршаған ортаға ашық етіп тәрбиелеу — балалардың сенімділігін арттырады. Мұндай жағдайда ата-ана мен бала арасында жылы әрі тығыз байланыс орнайды.
- **Теңгерімді тәрбие:** Балаға жан-жақты білім беру және оның мінез-құлқына жауапкершілікпен қарау, сондай-ақ жақсы мінез-құлық үлгісін көрсету — баланың дамуына өте пайдалы.

Қорытынды

Мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеудегі отбасының рөлі өте зор. Отбасы — баланың алғашқы тәрбиелеушісі әрі оны тәрбиелеудегі басты ортасы болып табылады. Ата-ананың баланы қалай тәрбиелейтіні оның тұлғалық дамуына, мінез-құлқына, болашақтағы жетістіктеріне ықпал етеді. Сондықтан, отбасы баланың жан-жақты дамуы үшін қолайлы жағдай жасай отырып, білім, тәрбие, психологиялық қолдау мен махаббатты баланың бойында қалыптастыруы қажет.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Кулибаева Ә. Т. БАЛАЛАРДЫҢ САЛАУАТТЫ ӨМІР САЛТЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДАҒЫ ОТБАСЫНЫҢ РӨЛІМЕН ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ АСПЕКТІСІ. – 2020.
2. Ешенгазина А. С. ТҰЛҒАНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҚТЫҚ БАҒЫТТЫЛЫҒЫНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ. – 2020.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.